

WWF Ελλάς
Χαριλάου Τρικούπη 119-121
Αθήνα 11473

Τηλέφωνο: 210 3314893
Fax: 210 3247578
d.karavellas@wwf.gr
www.wwf.gr

κ. Σίμο Κεδίκογλου
Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Αρ. πρωτ: 37/2022

Κοινοποιήσεις

κ. Χριστιάνα Καλογήρου, Γενική Γραμματέας Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
κ. Κωνσταντίνος Μπαγινέτας, Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής και Διεθνών Σχέσεων
κ. Μαρίνα Πέτρου, Γενική Διευθύντρια, Γενική Διεύθυνση Αλιείας, ΥΠΑΑΤ

Αθήνα, 12 Απριλίου 2022

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Με την παρούσα επιστολή, θα θέλαμε να συμβάλουμε στις προσπάθειες του Υπουργείου σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της υπεραλίευσης και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της αλιείας και του αλιευτικού κλάδου στην Ελλάδα.

Η συνεχής μείωση των ιχθυοαποθεμάτων καθώς και οι επιπτώσεις της μη βιώσιμης αλιείας στα θαλάσσια οικοσυστήματα αποτελούν κρίσιμα ζητήματα που απαιτούν άμεσες και επείγουσες λύσεις για την αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση της αλιείας στη χώρα μας. Στο πλαίσιο αυτό, η ανακοίνωση του υπουργείου σας για τη σύσταση μιας επιστημονικής συμβουλευτικής επιτροπής αλιείας για την αντιμετώπιση της υπεραλίευσης είναι ένα θετικό βήμα και αναμένουμε τη συγκρότησή της.

Θεωρούμε, ωστόσο, ότι η αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση της αλιείας προϋποθέτει ένα συμμετοχικό σύστημα διακυβέρνησης και διαχείρισης της αλιείας με την έμπρακτη συνδρομή όλων των εμπλεκόμενων φορέων και δη των ίδιων των αλιέων όπως αναδεικνύεται σαφώς από συστάσεις διεθνών οργανισμών, διεθνείς μελέτες και καλές πρακτικές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Γενική Επιτροπή Αλιείας στη Μεσόγειο (ΓΕΑΜ/GFCM) έχουν αναγνωρίσει τη σημασία των συμμετοχικών διαδικασιών και της συνδιαχείρισης, και προκρίνουν την ουσιαστική συμμετοχή των αλιέων στη λήψη αποφάσεων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των όποιων διαχειριστικών μέτρων. Επιπλέον, η χώρα μας με την υπογραφή του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την αλιεία μικρής κλίμακας στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα το 2018 ανέλαβε τη δέσμευση να ενισχύσει τη συμμετοχή των παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας στη λήψη αποφάσεων για θέματα αλιείας και να προωθήσει σχήματα συνδιαχείρισης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, θα θέλαμε να θέσουμε υπόψη σας την πρόταση του WWF Ελλάς για την υιοθέτηση και εφαρμογή συμμετοχικών σχημάτων διαχείρισης της αλιείας στην Ελλάδα. Η συνημμένη πρότασή μας περιλαμβάνει ένα ρεαλιστικό, ολοκληρωμένο και συνεκτικό σύστημα πολυεπίπεδης συμμετοχικής διακυβέρνησης και διαχείρισης της αλιείας που μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της βιωσιμότητας της αλιείας στη χώρα μας και

στην προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Η πρότασή μας στηρίζεται σε καλές πρακτικές από άλλες (κυρίως ευρωπαϊκές) χώρες, τη διεθνή βιβλιογραφία, καθώς και τις σχετικές συστάσεις διεθνών οργανισμών επί του θέματος αυτού. Τα κύρια στοιχεία της πρότασής μας είναι τα εξής:

- **Ενίσχυση και αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου Αλιείας** και μετατροπή του σε ένα ουσιαστικό γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό όργανο του κράτους για θέματα διαχείρισης της αλιείας.
- **Δημιουργία τριών Περιφερειακών Συμβουλίων Βιώσιμης Αλιείας** με ευρεία συμμετοχή εμπλεκόμενων φορέων και κύρια αρμοδιότητα τη διαμόρφωση προτάσεων προς το Συμβούλιο Αλιείας για μέτρα και ρυθμίσεις για τη διαχείριση της αλιείας στις εν λόγω περιοχές.
- **Πρόβλεψη της δυνατότητας δημιουργίας τοπικών επιτροπών συνδιαχείρισης** για τη διαχείριση της παράκτιας αλιείας σε τοπικό επίπεδο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Σε μια εποχή που τα ιχθυοαποθέματα μειώνονται διαρκώς και οι θάλασσές μας αντιμετωπίζουν πολλές πιέσεις και απειλές, η αποτελεσματική διαχείριση της αλιείας αποτελεί κρίσιμο διακύβευμα για τη βιωσιμότητα όχι μόνο των αλιευμάτων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων αλλά και του αλιευτικού κλάδου με σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Θεωρούμε ότι **η ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών στη διαχείριση της αλιείας στη χώρα μας** με την ουσιαστική συνδρομή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως αλιέων, αρμόδιων αρχών, επιστημόνων και περιβαλλοντικών οργανώσεων, **μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά και καίρια στην αντιμετώπιση της υπεραλίευσης, στην ενίσχυση της βιωσιμότητας της αλιείας και της διατήρησης των ιχθυοαποθεμάτων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων**, καθώς και στη βελτίωση των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών του αλιευτικού κλάδου.

Είμαστε στη διάθεσή σας για να παράσχουμε περαιτέρω πληροφορίες για την πρότασή μας και για μια συνάντηση για να σας την παρουσιάσουμε σε μεγαλύτερη λεπτομέρεια και να συζητήσουμε τα σημαντικά αυτά ζητήματα.

Με τιμή,

Δημήτρης Καραβέλλας
Γενικός Διευθυντής, WWF Ελλάς

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ WWF ΕΛΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανησυχία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της υπεραλίευσης, τη συνεχώς αυξανόμενη μείωση των ιχθυοαποθεμάτων και τις επιπτώσεις της μη βιώσιμης αλιείας στα θαλάσσια οικοσυστήματα έχει οδηγήσει πολλές χώρες και διεθνείς οργανισμούς να αναθεωρήσουν τη διακυβέρνηση και τις διαδικασίες για τη διαχείριση της αλιείας και να στραφούν σε σχήματα συμμετοχικής διαχείρισης και συνδιαχείρισης με συμβολή των ίδιων των αλιέων καθώς και άλλων σχετικών με την αλιεία εμπλεκόμενων φορέων. Η εφαρμογή σχημάτων συνδιαχείρισης σε πολλές χώρες έχει αναδείξει τα οφέλη τους τόσο για τη βιωσιμότητα της αλιείας και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος όσο και για τις ίδιες τις αλιευτικές κοινότητες.¹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Γενική Επιτροπή Αλιείας στη Μεσόγειο (ΓΕΑΜ, General Fisheries Commission for the Mediterranean, GFCM) έχουν αναγνωρίσει τη σημασία της συνδιαχείρισης και προκρίνουν την ουσιαστική συμμετοχή των αλιέων στη λήψη αποφάσεων.² Επιπλέον, η χώρα μας με την υπογραφή του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την αλιεία μικρής κλίμακας στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα έχει αναλάβει τη δέσμευση να ενισχύσει τη συμμετοχή των παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας στη λήψη αποφάσεων για θέματα αλιείας και να προωθήσει σχήματα συνδιαχείρισης.

Η υιοθέτηση σχημάτων συμμετοχικής διαχείρισης της αλιείας στη χώρα μας με τη συνδρομή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως αλιέων, αρμόδιων αρχών, επιστημόνων και περιβαλλοντικών οργανώσεων, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά και καιρία στην αντιμετώπιση της υπεραλίευσης, στην ενίσχυση της βιωσιμότητας της αλιείας και της διατήρησης των ιχθυοαποθεμάτων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καθώς και στη βελτίωση των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών του αλιευτικού κλάδου.

Το παρόν κείμενο αποτελεί **την πρόταση του WWF Ελλάς για την υιοθέτηση και εφαρμογή από τα αρμόδια όργανα της πολιτείας ενός πολυεπίπεδου συμμετοχικού συστήματος διακυβέρνησης και διαχείρισης της αλιείας στην Ελλάδα.**

Ειδικότερα, **στο πρώτο μέρος** παρουσιάζεται το πλαίσιο για τη συμμετοχική διαχείριση της αλιείας και ειδικότερα: οι έννοιες της συμμετοχικής διαχείρισης και της συνδιαχείρισης και τα οφέλη τους (**Ενότητα I**), παραδείγματα επιτυχούς εφαρμογής σχημάτων συνδιαχείρισης σε άλλες χώρες

¹ Βλ. ενδεικτικά: FAO, 2019. Westlund, L. & Zelasney, J. eds. Securing sustainable small-scale fisheries: sharing good practices from around the world. FAO. Fisheries and Aquaculture Technical Paper No 644. Rome 184 pp. Marta Cavallé, Alicia Said, Brian O’Riordan, 2020. Co-Management for Small-scale Fisheries: Principles, Practices and Challenges. Published by Low Impact Fishers of Europe.

² Βλ. παρακάτω Ενότητα III.

(**Ενότητα II**) και τέλος οι δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η χώρα μας στο πλαίσιο της διαχείρισης της αλιείας σε Μεσογειακό επίπεδο (**Ενότητα III**).

Στο **δεύτερο μέρος**, παρουσιάζεται αναλυτικά η πρόταση του WWF Ελλάς καθώς και οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του νομικού και θεσμικού πλαισίου για τη διαχείριση της αλιείας προκειμένου να ενσωματωθούν συμμετοχικές διαδικασίες και να διασφαλιστεί η συμβολή των εμπλεκόμενων φορέων, και ειδικότερα των αλιέων, στη λήψη αποφάσεων για τη ρύθμιση των αλιευτικών δραστηριοτήτων και τη διαχείριση των ιχθυοαποθεμάτων (**Ενότητες I – III**).

ΜΕΡΟΣ Α: ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

I. Συμμετοχική διαχείριση και συνδιαχείριση της αλιείας και τα οφέλη τους

Η συμμετοχική διαχείριση αναφέρεται σε διαδικασίες που βασίζονται στη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων στη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση της αλιείας (π.χ. για τη διαμόρφωση μέτρων και ρυθμίσεων για τις αλιευτικές δραστηριότητες) και στην εφαρμογή τους. Η εμπλοκή των αλιέων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, καθώς και η κατανομή της ευθύνης για τη λήψη αποφάσεων μεταξύ των φορέων αυτών και των αρμόδιων αρχών, ποικίλλουν ανάλογα με το εφαρμοζόμενο σχήμα συμμετοχικής διαχείρισης. Τέτοια σχήματα μπορεί να συνίστανται στην απλή ενημέρωση των αλιέων για τα μέτρα που θα λάβουν οι αρμόδιες αρχές (πληροφοριακό μοντέλο), τη διαβούλευση με συμμετοχή των αλιέων και άλλων φορέων σε νομοθετικές προτάσεις των εθνικών αρχών (συμβουλευτικό μοντέλο), καθώς και τον από κοινού διαμοιρασμό της ευθύνης και την ισότιμη συνεργασία για τη λήψη αποφάσεων για τα απαιτούμενα διαχειριστικά μέτρα (συνεργατικό μοντέλο).³

Το συνεργατικό μοντέλο αποτελεί ένα κατεξοχήν σύστημα συνδιαχείρισης στο οποίο συμμετέχουν και συνεργάζονται ισότιμα οι εμπλεκόμενοι φορείς και στο οποίο η ευθύνη για τη διαχείριση διαμοιράζεται μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των εμπλεκόμενων φορέων και χρηστών. Κρίσιμο χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι η σύσταση ενός (θεσμικού) οργάνου/φορέα⁴ (συνήθως με τη μορφή μιας Επιτροπής) όπου συμμετέχουν εκπρόσωποι των αλιέων, των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και άλλων φορέων που σχετίζονται με την αλιεία, όπως οι επιστήμονες και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις. Η Επιτροπή αυτή συνήθως έχει αρμοδιότητες για τη συζήτηση, τη διαβούλευση και τη λήψη αποφάσεων για τον καθορισμό μέτρων και ρυθμίσεων για την αλιεία τα οποία μετέπειτα θεσμοθετούνται επίσημα από τις αρμόδιες αρχές. Η Επιτροπή μπορεί να έχει επιπλέον αρμοδιότητες για την υλοποίηση και εφαρμογή των μέτρων που έχουν θεσμοθετηθεί, καθώς και για την επιστημονική παρακολούθηση των ιχθυοαποθεμάτων και της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων που εφαρμόστηκαν.

Πρέπει να επισημανθεί ότι **η συνδιαχείριση είναι μια πολυεπίπεδη, δυναμική και ευέλικτη μορφή διακυβέρνησης η οποία θα πρέπει να αντανakλά και να λαμβάνει υπόψη τις εθνικές, περιφερειακές ή/και τοπικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες διαχείρισης**, όπως το είδος της αλιείας, τα είδη στόχοι, τα αλιευτικά εργαλεία, τα αλιευτικά πεδία, καθώς και τα

³ Sen S, Nielsen JR. (1996). Fisheries co-management: a comparative analysis. Mar. Pol. 20: 405-418. Nicolas L. Gutiérrez, 2013. Management and co-management options for small-scale fisheries in the Mediterranean and Black Sea. Thematic Session II. First Regional Symposium on Sustainable Small-Scale Fisheries in the Mediterranean and Black Sea 27–30 November 2013.

⁴ Βλ. Gutiérrez, op. cit. και άλλους συγγραφείς που αναφέρονται εκεί.

χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων και εμπλεκόμενων φορέων και το εθνικό νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση της αλιείας. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο για τη σύνθεση, τη χωρική αρμοδιότητα όσο και για την ευθύνη και τις καθ' ύλην αρμοδιότητες του εκάστοτε οργάνου συνδιαχείρισης.

Τα οφέλη από τη συνδιαχείριση είναι πολλαπλά και αφορούν τόσο τη βιωσιμότητας της αλιείας όσο και την ενδυνάμωση των εμπλεκόμενων φορέων και ειδικά των αλιέων. Ένα από τα κύρια οφέλη της συνδιαχείρισης σχετίζεται με την **ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των μέτρων διαχείρισης καθώς αυτά έχουν ληφθεί κατόπιν συμφωνίας και κοινής αποδοχής όλων των εμπλεκόμενων φορέων συμπεριλαμβανομένων και των αλιέων.**⁵ Επιπλέον, τα μέτρα που λαμβάνονται είναι στοχευμένα, και συνεπώς πιο αποτελεσματικά, καθότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες της εκάστοτε αλιευτικής κοινότητας, και αξιοποιούν τις τοπικές παραδοσιακές γνώσεις για τις αλιευτικές συνθήκες και τα ιχθυοαποθέματα. Με αυτό τον τρόπο, διευκολύνεται το έργο των αρμόδιων αρχών τόσο σε ό,τι αφορά τη θεσμοθέτηση αποτελεσματικών μέτρων, όσο και σε ό,τι αφορά την εφαρμογή τους, καθότι περιορίζονται τα φαινόμενα μη συμμόρφωσης. Επίσης, μέσω της συνδιαχείρισης, επιλύονται ενδεχόμενες συγκρούσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων καθότι γίνονται κατανοητές από όλους τόσο οι ανάγκες του αλιευτικού κλάδου για βιωσιμότητα όσο και η ανάγκη για τη διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων και την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.⁶

II. Εφαρμογή και θεσμοθέτηση της συνδιαχείρισης σε άλλες χώρες

Η συνδιαχείριση αποτελεί **μια πλέον διαδεδομένη πρακτική και έχει εφαρμοστεί αποτελεσματικά και με επιτυχία σε πολλές χώρες του κόσμου.** Ο τρόπος εφαρμογής της συνδιαχείρισης ποικίλλει και είναι προσαρμοσμένος στις εθνικές ανάγκες καθώς και στα εθνικά νομικά και θεσμικά συστήματα. Σε πολλές χώρες έχουν εφαρμοστεί στην πράξη άτυπες (μη θεσμοθετημένες) διαδικασίες συνδιαχείρισης με τη δημιουργία ανεπίσημων επιτροπών στο πλαίσιο χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με ευρεία και ισότιμη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, όπως κεντρικών ή/και τοπικών αρμόδιων αρχών, αλιέων, επιστημόνων, περιβαλλοντικών οργανώσεων και εκπροσώπων της αγοράς.⁷ Σε ορισμένες περιπτώσεις, σχήματα συνδιαχείρισης με ουσιαστική συμμετοχή των αλιέων έχουν θεσμοθετηθεί για τη διαχείριση μιας θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής (ΘΠΠ) και τη λήψη και εφαρμογή αλιευτικών μέτρων εντός αυτής.⁸

Σε πολλές περιπτώσεις, η επιτυχημένη εφαρμογή άτυπων σχημάτων συνδιαχείρισης οδήγησε στην επίσημη ενσωμάτωσή τους στην εθνική νομοθεσία. Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα συστήματα στην Καταλονία (αυτόνομη κοινότητα στην Ισπανία) και την Πορτογαλία. **Στην**

⁵ Marta Cavallé, Alicia Said, Brian O’Riordan, 2020. Co-Management for Small-scale Fisheries: Principles, Practices and Challenges. Published by Low Impact Fishers of Europe.

⁶ Ibid. Επίσης βλ. FAO. 2019. Westlund, L. & Zelasney, J. eds. Securing sustainable small-scale fisheries: sharing good practices from around the world. FAO. Fisheries and Aquaculture Technical Paper No 644. Rome 184 pp.

⁷ Βλ. Participatory approaches towards the co-management of natural resources in coastal and marine areas Working Group n.2 “Sustainable management of natural resources” By MED Biodiversity Protection Community 2019 Technical Paper (2019 and 2021 update): παραδοτέο του προγράμματος INTERREG-MED με τίτλο ‘Mediterranean Biodiversity Protection Community project’ WG2 Sustainable Use of Natural Resources: <https://biodiversity-protection.interreg-med.eu/what-we-do/wg2-sustainable-use-of-natural-resources/>

⁸ Lucia Perez de Oliveira, “Fishers as advocates of marine protected areas: a case study from Galicia (NW Spain)” Marine Policy 41 (2013), 95-102; Ma Dolores Garza-Gil, Marcos I. Perez-Perez, Raquel Fernandez-Gonzalez, “Governance in small-scale fisheries of Galicia (NW Spain): Moving toward co-management?” Ocean and Coastal Management 184 (2020), 105013. Croatia: <https://www.wwfmmi.org/?1715691/First-co-managed-fishery-area-adopted-by-law-in-Croatia> (January 2021).

Καταλονία, το σχετικό νομοθετικό διάταγμα που εκδόθηκε το 2018⁹ προβλέπει ότι κατά την έναρξη της διαδικασίας θεσμοθέτησης ενός σχεδίου διαχείρισης για την αλιεία από το αρμόδιο υπουργείο δημιουργείται μια Επιτροπή Συνδιαχείρισης με ευρεία συμμετοχή εκπροσώπων των αλιέων, του αλιευτικού κλάδου, των επιστημόνων, των αρμόδιων αρχών και άλλων φορέων με ευθύνη και ενδιαφέρον για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η Επιτροπή αυτή, με τη συνδρομή μιας τεχνικής επιτροπής στην οποία συμμετέχουν άτομα με εμπειρία και τεχνογνωσία στην αλιεία, συζητά, διαμορφώνει και τέλος εγκρίνει το σχέδιο διαχείρισης το οποίο θεσμοθετείται κατόπιν από το αρμόδιο Υπουργείο. **Στην περίπτωση της Πορτογαλίας**, το νομοθετικό διάταγμα που εκδόθηκε το 2020¹⁰ προβλέπει τη διαδικασία και τους όρους για τη θεσμοθέτηση τοπικών επιτροπών συνδιαχείρισης κατόπιν σχετικών αιτημάτων προς τις αρμόδιες αρχές από ενδιαφερόμενους φορείς όπως ενώσεις αλιέων, επιστήμονες ή μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Οι Επιτροπές αυτές έχουν την αρμοδιότητα να προετοιμάζουν και να εισηγούνται στις αρμόδιες αρχές τοπικά σχέδια διαχείρισης της αλιείας και να συμβάλλουν στην εφαρμογή τους.

III. Διεθνείς δεσμεύσεις της Ελλάδας για την προώθηση της συνδιαχείρισης της αλιείας

Τα τελευταία χρόνια τόσο η ΓΕΑΜ όσο και η ΕΕ έχουν τονίσει τη σημασία των συμμετοχικών διαδικασιών στη διαχείριση της αλιείας και προτρέπουν τα κράτη μέλη τους να ενισχύσουν τη συμμετοχή των αλιέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικά με την αλιεία.

Ο τέταρτος στόχος (4.4) της νέας Στρατηγικής της ΓΕΑΜ για το 2030, που υιοθετήθηκε από όλες τις χώρες της ΓΕΑΜ τον Ιούλιο 2021, προβλέπει την ενίσχυση της δυνατότητας του αλιευτικού κλάδου, και ειδικά των μικρών παράκτιων αλιέων, να εμπλέκονται ως ενεργοί μέτοχοι στη διαχείριση της αλιείας, μέσω μιας πολυεπίπεδης συμμετοχικής διαδικασίας. Ειδικότερα, ο στόχος αυτός περιλαμβάνει τη συμμετοχή των αλιέων σε δραστηριότητες για την ενίσχυση της γνώσης, συμπεριλαμβανομένης της τοπικής οικολογικής γνώσης, την ενδυνάμωση των αλιέων για την προώθηση των αναγκών τους μέσω διαβουλεύσεων για τη διαχείριση, και τη συνεργασία μαζί τους για τη δημιουργία μοντέλων συμμετοχικής διαχείρισης, όπως π.χ. σχημάτων συνδιαχείρισης. Επισημαίνεται επίσης ότι η συμμετοχική αυτή προσέγγιση θα πρέπει να αναπτυχθεί με στοχευμένο τρόπο, να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις τοπικές ιδιαιτερότητες και να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο διακυβέρνησης για τον εντοπισμό, την εφαρμογή και τη διαχείριση περιοχών απαγόρευσης της αλιείας (Fisheries Restricted Areas).¹¹

Επιπλέον, η **Διακήρυξη της Μάλτας “MedFish4Ever”** που υπεγράφη στις 30 Μαρτίου 2017 από τους αρμόδιους υπουργούς των παράκτιων κρατών της Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας, και από τον Ευρωπαϊκό Επίτροπο Περιβάλλοντος, Ωκεανών και Αλιείας, προβλέπει την ανάπτυξη ενός συστήματος διακυβέρνησης της αλιείας στη Μεσόγειο που θα περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και θα ενισχύει τους αλιείς, ιδιαίτερα της παράκτιας αλιείας, ώστε να αναλάβουν άμεση ευθύνη στη συμμετοχική διαχείριση της αλιείας, στο πλαίσιο της μεσογειακής παράδοσης αυτορρύθμισης.¹²

⁹ Decreto 118/2018, de 19 de junio, sobre el modelo de gobernanza de la pesca profesional en Cataluña. Διαθέσιμο: https://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/623559-d-118-2018-de-19-jun-ca-cataluna-modelo-de-gobernanza-de-la-pesca-profesional.html

¹⁰ Presidência do Conselho de Ministros, Decreto-lei n. 73/2020 de 23 de setembro, Diário de República, 1a serie. Διαθέσιμο: <https://www.dgrm.mm.gov.pt/documents/20143/121101/Decreto+Lei+73-2020+.pdf/cc082b97-56d9-3fbd-b9a6-0556a97ff42c>.

¹¹ <https://www.fao.org/3/cb7562en/cb7562en.pdf>

¹² <https://www.fao.org/family-farming/detail/en/c/881636/>

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, υπεγράφη από τους αρμόδιους υπουργούς 18 χωρών της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας, και από την ΕΕ η **Διακήρυξη για το Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για την Αλιείας Μικρής Κλίμακας στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα**.¹³ Στο προοίμιο της Διακήρυξης τονίζεται η σημασία των παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας και αναγνωρίζεται σαφώς το πρόβλημα της μη συμμετοχής τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τη διαχείριση της αλιείας. **Οι χώρες αυτές συμφώνησαν και δεσμεύονται:** i) να ενθαρρύνουν τη δημιουργία φορέων και ενώσεων για την καλύτερη οργάνωση και εκπροσώπηση των παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ii) να προωθήσουν τη δημιουργία ΘΠΠ με συμμετοχικό τρόπο, iii) να ενισχύσουν τη συμμετοχή εκπροσώπων των παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας στη λήψη αποφάσεων για θέματα αλιείας, περιβάλλοντος, μεταφορών, υποδομών και τουρισμού. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει συγκεκριμένες δράσεις για την επίτευξη των στόχων αυτών. Ειδικότερα για την ενίσχυση της **συμμετοχής των αλιέων μικρής κλίμακας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, μια κύρια δράση για την υλοποίηση της οποίας δεσμεύτηκαν τα υπογράφοντα κράτη αφορά στην προώθηση συμμετοχικών σχημάτων διαχείρισης**, όπως φορέων συνδιαχείρισης, για τη θέσπιση και εφαρμογή μέτρων διαχείρισης της αλιείας και σχετικών κοινωνικο-οικονομικών προγραμμάτων.¹⁴

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης συνυπογράψει και στηρίζει τους στόχους της ΓΕΑΜ και του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την προώθηση της συνδιαχείρισης της αλιείας ειδικά σε ό,τι αφορά την παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας. Ομοίως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εκφράσει τη στήριξη του στην ενίσχυση της συμμετοχής των αλιέων στη λήψη αποφάσεων και τη διαχείριση της αλιείας, και για τη δημιουργία και διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.¹⁵

Λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις αυτές σε ευρωπαϊκό και μεσογειακό επίπεδο, η Ελλάδα θα πρέπει να λάβει πρωτοβουλίες προκειμένου να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει για την ενίσχυση συμμετοχικών διαδικασιών και την ενσωμάτωση της συνδιαχείρισης στην εθνική πολιτική και νομοθεσία για τη διαχείριση της αλιείας. Η εφαρμογή συμμετοχικών διαδικασιών και σχημάτων συνδιαχείρισης για την αλιεία στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνεται μόνο στις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η χώρα μας στο πλαίσιο της ΓΕΑΜ, αλλά μπορεί να συμβάλει καιρία στη βιωσιμότητα της αλιείας και στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

ΜΕΡΟΣ Β: ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ WWF ΕΛΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

I. Το υφιστάμενο πλαίσιο για τη συμμετοχή εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση της αλιείας στην Ελλάδα

Η διαχείριση της αλιείας στην Ελλάδα σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περιλαμβάνει περιορισμένες δυνατότητες για συμμετοχικές διαδικασίες. Το Συμβούλιο Αλιείας έχει την αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί επί ορισμένων ρυθμιστικών μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο 10 και σε άλλες διατάξεις του Αλιευτικού Κώδικα (ν.δ. 420/1970), Ωστόσο η σύνθεσή του είναι περιορισμένη (άρθρο 17 ν. 3147/2003) και δεν περιλαμβάνει τους άμεσα ενδιαφερόμενους φορείς, ήτοι τους αλιείς, καθώς και τον τροποποίησης του άρθρου 17 του ν. 3147/2003 το 2016 (με το άρθρο 69 του ν.

¹³ <https://www.fao.org/gfem/activities/fisheries/small-scale-fisheries/rpoa-ssf/en/>

¹⁴ Βλ. παράγραφοι 29-37 του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης.

¹⁵ Βλ. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210115IPR95722/ep-pushes-for-stronger-measures-to-promote-the-recovery-of-fishing-stocks>.

4443/2016) διεγράφησαν τα στοιχεία ζ' και η' που αντιστοιχούσαν στον «εκπρόσωπο των Αλιευτικών Συνεταιριστικών οργανώσεων» και στον «εκπρόσωπο της Συνομοσπονδίας Αλιευτικών Αγροτικών Συλλόγων». Ομοίως απύσες από το Συμβούλιο είναι οι περιβαλλοντικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις παρά το γεγονός ότι έχουν σημαντική δράση και συμβολή στη διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων και στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Σε ό,τι αφορά την έκδοση των προβλεπόμενων στο άρθρο 10 του Αλιευτικού Κώδικα προεδρικών διαταγμάτων για τη ρύθμιση της αλιείας, το ΥΠΑΑΤ διεξάγει σε ορισμένες περιπτώσεις δημόσιες διαβουλεύσεις στις οποίες δύνανται να συμμετέχουν όλοι οι πολίτες, χωρίς ωστόσο η υποχρέωση αυτή να είναι θεσμικά κατοχυρωμένη. Επιπλέον, ο ν. 4622/19 (άρθρο 38 αρ. 3 στοιχ. β' (γγ)) κάνει αναφορά στις αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Συντονισμού εκάστου Υπουργείου (Γραφείο Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων) για τον συντονισμό των υπηρεσιών του για τη «διενέργεια διαβουλεύσεων επί σχεδίων νόμων ή κανονιστικών διαταγμάτων» καθώς και στην «υποστήριξη ομάδων διαβούλευσης με κοινωνικούς φορείς και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών», ομοίως όμως χωρίς υποχρεωτικότητα για το επισπεύδον υπουργείο. Η πρόσφατη ανακοίνωση του ΥΠΑΑΤ για τη δημιουργία μιας επιστημονικής Συμβουλευτικής Επιτροπής για την αντιμετώπιση της υπεραλίευσης¹⁶ είναι ένα θετικό βήμα, ωστόσο αφορά αποκλειστικά επιστήμονες και δεν προβλέπει τη συμμετοχή άλλων εμπλεκόμενων φορέων.

Τέλος, στην Ελλάδα υπάρχουν ήδη παραδείγματα εφαρμογής άτυπων συμμετοχικών διαδικασιών για τη διαμόρφωση προτάσεων για διαχειριστικές πρακτικές, δράσεις ή μέτρα για την αλιεία στη χώρα μας (όπως π.χ. η Επιτροπή Μικρών Πελαγικών Καβάλας,¹⁷ η Επιτροπή Συνδιαχείρισης της Γυάρου,¹⁸ η εν λειτουργία Επιτροπή Συνδιαχείρισης παράκτιας αλιείας Β.Κυκλάδων¹⁹). Η εμπειρία των άτυπων αυτών επιτροπών δείχνει ότι η συνδρομή και διαβούλευση όλων των ενδιαφερόμενων και εμπλεκόμενων φορέων μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα για τη διαχείριση της αλιείας.

II. Ενσωμάτωση συμμετοχικών σχημάτων διαχείρισης της αλιείας στην Ελλάδα

Όπως διαφαίνεται από την ως άνω ανάλυση, η χώρα μας μπορεί να επωφεληθεί πολλαπλά από την ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών και την υιοθέτηση σχημάτων συνδιαχείρισης και να επιλύσει κρίσιμα ζητήματα που αφορούν στην αντιμετώπιση της υπεραλίευσης και της μείωσης των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, στην ενίσχυση των αλιευτικών κοινοτήτων και τη διασφάλιση των κοινωνικο-οικονομικών τους αναγκών.

Η παρούσα πρότασή του WWF Ελλάς, στηριζόμενη σε παραδείγματα καλών πρακτικών από άλλες (κυρίως ευρωπαϊκές) χώρες, **αποτελεί ένα ρεαλιστικό, ολοκληρωμένο και συνεκτικό σύστημα συμμετοχικής διαχείρισης της αλιείας που μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της βιωσιμότητας της αλιείας και την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.** Αποτελεί επίσης μια κατάλληλη και στοχευμένη προσέγγιση για την υλοποίηση των διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων της χώρας μας για ενίσχυση της συμμετοχής των αλιέων στη λήψη αποφάσεων με απώτερο σκοπό τη βιώσιμη εκμετάλλευση των ιχθυοαποθεμάτων, τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του αλιευτικού κλάδου και την προστασία και διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

¹⁶ <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/12082-dt091121c>.

¹⁷ https://www.wwf.gr/ti_kanoume/fysh/thalassa/protovoulia_gia_tin_alieia_stin_kavala/.

¹⁸ https://www.wwf.gr/ti_kanoume/fysh/prostaeuomenes_perioxes/gvaros/.

¹⁹ https://www.wwf.gr/ti_kanoume/fysh/?uNewsID=4837866

Στις επόμενες ενότητες παρουσιάζουμε τις προτάσεις μας για τον σκοπό αυτό σε σχέση με τρία αλληλένδετα επίπεδα: κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό. Ο παρακάτω πίνακας περιλαμβάνει μια σύντομη σύνοψη των κύριων σημείων της πρότασής μας.

Επίπεδο συμμετοχικής διαχείρισης	Προτάσεις
Κεντρικό επίπεδο	Αναδιάρθρωση και ενίσχυση του Συμβουλίου Αλιείας και μετατροπή του σε ένα ουσιαστικό γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό όργανο του κράτους και ένα όργανο κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης για θέματα διαχείρισης της αλιείας. Προτείνεται η μετονομασία του σε Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας (ΕΣΒΑ), η αναδιάρθρωση της σύνθεσής του και η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του.
Περιφερειακό επίπεδο	Προτείνεται η δημιουργία τριών Περιφερειακών Συμβουλίων Βιώσιμης Αλιείας (ΠεΣΒΑ) με χωρική αρμοδιότητα που αντιστοιχεί σε Ιόνιο, Βόρειο και Νότιο Αιγαίο και με ευρεία συμμετοχή εμπλεκόμενων φορέων. Τα Συμβούλια αυτά θα έχουν αρμοδιότητα για τη συζήτηση και διαμόρφωση προτάσεων προς το ΕΣΒΑ για μέτρα και ρυθμίσεις (τα οποία ενδεχομένως θα μπορούσαν να αποτελούν αντικείμενο ενός Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης) καθώς και ευθύνη για την παρακολούθηση της εφαρμογής τους (κατόπιν της θεσμοθέτησής τους από το ΥΠΑΑΤ).
Τοπικό επίπεδο	Προτείνεται η δυνατότητα δημιουργίας Τοπικών Επιτροπών Συνδιαχείρισης για τη μικρή παράκτια αλιεία (ΤΕΣΠΑ). Οι Επιτροπές αυτές θα θεσμοθετούνται κατόπιν αίτησης εμπλεκόμενων φορέων και σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια και προϋποθέσεις που θα προβλέπονται στον νόμο.

Α. Κεντρικό Επίπεδο: Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας

Ο ρόλος του Συμβουλίου Αλιείας θα πρέπει να ενισχυθεί και να αναβαθμιστεί ώστε να αποτελέσει ένα ουσιαστικό γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό όργανο για τη διαχείριση της αλιείας σε εθνικό επίπεδο καθώς και ένα όργανο κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης για θέματα που αφορούν στη χάραξη της εθνικής αλιευτικής πολιτικής με σκοπό τη βιώσιμη αλιεία. Προτείνεται για τον λόγο αυτό η μετονομασία του σε **Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας (ΕΣΒΑ)** καθώς και η ενίσχυση και ουσιαστική στήριξη του ρόλου και της λειτουργίας του σε ό,τι αφορά τα εξής τρία θέματα: (i) αναδιάρθρωση της σύνθεσής του, (ii) διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του και (iii) στήριξη της λειτουργίας του.

(i) Σύνθεση του ΕΣΒΑ

Λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα σύνθεση του Συμβουλίου Αλιείας, τη σύνθεση άλλων παρόμοιων γνωμοδοτικών οργάνων εθνικής εμβέλειας (όπως το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και το Εθνικό Συμβούλιο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή) αλλά και την ανάγκη να ενισχυθεί ο κοινωνικός διάλογος και η συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την επίτευξη βιώσιμης αλιείας, και να αξιοποιηθούν οι γνώσεις και η τεχνογνωσία αυτών σε θέματα διατήρησης των ιχθυοαποθεμάτων και προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, προτείνεται το ΕΣΒΑ να συγκροτείται από τα εξής μέλη:

1. Εκάστοτε Γενικός Γραμματέας ΥΠΑΑΤ ως Πρόεδρος
2. Εκάστοτε προϊστάμενος του γραφείου Νομικού Συμβούλου του Κράτους στο ΥΠΑΑΤ
3. Εκάστοτε προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Αλιείας του ΥΠΑΑΤ.
4. Εκπρόσωπος του Εθνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ)
5. Εκπρόσωπος του Ινστιτούτου Αλιείας (ΙΝΑΛΕ)
6. Εκάστοτε Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ελέγχου Αλιείας του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
7. Εκάστοτε Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
8. Εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ένωσης Κτηνιάτρων Δημοσίων Υπαλλήλων
9. Εκάστοτε Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ)
10. Εκπρόσωπος του Οργανισμού Κεντρικών Αγορών και Αλιείας Α.Ε.
11. Εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ένωσης Πλοιοκτητών Παράκτιων Επαγγελματικών Αλιευτικών Σκαφών (ΠΑΝΕΠΕΣ)
12. Εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ένωσης Πλοιοκτητών Μέσης Αλιείας (ΠΕΠΜΑ)
13. Εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ένωσης Ερασιτεχνών Αλιέων
14. Εκπρόσωπος περιβαλλοντικής μη κυβερνητικής οργάνωσης σε εθνικό επίπεδο, που στο καταστατικό της περιλαμβάνονται θέματα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και/ή διαχείρισης της αλιείας,
15. Εκπρόσωπος της ακαδημαϊκής κοινότητας της χώρας με εξειδικευμένη γνώση σε θέματα διαχείρισης της αλιείας

Όπως αναλύεται κατωτέρω, η παρούσα πρόταση περιλαμβάνει τη συγκρότηση και λειτουργία τριών (3) Περιφερειακών Συμβουλίων Βιώσιμης Αλιείας, και συνεπώς προτείνεται η **συμμετοχή εκπροσώπων (ή του προέδρου) από κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο** στη σύνθεση του ΕΣΒΑ.

Οι εκπρόσωποι των φορέων που συμμετέχουν στο ΕΣΒΑ θα προτείνονται από τους ίδιους τους φορείς που εκπροσωπούν μαζί με έναν αναπληρωτή. Οι εκπρόσωποι της περιβαλλοντικής ΜΚΟ και της ακαδημαϊκής κοινότητας θα ορίζονται με απόφαση του ΥΠΑΑΤ κατόπιν σχετικής πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Οι φορείς εκπροσώπησης των αλιέων που προτείνονται στον ως άνω κατάλογο ανταποκρίνονται σε υφιστάμενες οργανώσεις σε πανελλήνιο επίπεδο (όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 του ν. 1361/1983). Ελλείψει κατάλληλης εκπροσώπησης των αλιευτικών συλλόγων σε εθνικό επίπεδο, θα μπορούσε να γίνει πρόβλεψη για τον καθορισμό των εκπροσώπων απευθείας από τους αλιευτικούς συλλόγους (όπως έχουν συσταθεί και λειτουργούν σύμφωνα με τον ν. 4673/2020), ανεξάρτητα από την ύπαρξη συνομοσπονδίας (σε εθνικό επίπεδο) ή ομοσπονδιών (σε περιφερειακό) (άρθρα 9-10 του ν. 1361/1983). Η διαδικασία της επιλογής εκπροσώπων των αλιέων μπορεί να διευκολυνθεί από το ΥΠΑΑΤ με αποστολή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος προς τους αλιευτικούς συλλόγους και υποβολή προτάσεων υποψηφιότητας και εκλογής εκπροσώπων απευθείας από τους συλλόγους αυτούς.

Τέλος, δεδομένης της συνθετότητας των ζητημάτων που αφορούν στην αλιεία καθώς και των πολυδιάστατων αναγκών του ελληνικού αλιευτικού στόλου, προτείνεται ο Πρόεδρος του ΕΣΒΑ (αυτοβούλως ή κατόπιν πρότασης άλλου μέλους) να έχει τη δυνατότητα να προσκαλεί *ad hoc* εκπροσώπους άλλων φορέων ανάλογα με το περιεχόμενο της εκάστοτε ημερήσιας διάταξης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Πρόεδρος μπορεί να προσκαλεί **εκπροσώπους των Τοπικών Συμβουλίων συνδιαχείρισης για την αλιεία μικρής κλίμακας**, όπως αυτά περιγράφονται κατωτέρω.

(ii) Αρμοδιότητες του ΕΣΒΑ

Προτείνεται η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου Αλιείας προκειμένου να ενισχυθεί ο ρόλος του στη διαχείριση της αλιείας τόσο σε ό,τι αφορά τη χάραξη εθνικής πολιτικής όσο και στη

διαμόρφωση μέτρων και ρυθμίσεων για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων και προκλήσεων. Ειδικότερα προτείνεται το ΕΣΒΑ να έχει τις εξής αρμοδιότητες

1. Παροχή γνώμης επί νομοθετημάτων που περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για την αλιεία (σύμφωνα με τις διατάξεις της αλιευτικής νομοθεσίας) όπως προτείνονται από το ΥΠΑΑΤ
2. Παροχή γνώμης για κάθε θέμα σχετικό με τη διαχείριση της αλιείας που παραπέμπεται σε αυτό από το ΥΠΑΑΤ
3. Διατύπωση εισηγήσεων και προτάσεων προς το ΥΠΑΑΤ που αφορούν σε θέματα εθνικής πολιτικής και στρατηγικής για τη διαχείριση της αλιείας
4. Διατύπωση εισηγήσεων και προτάσεων προς το ΥΠΑΑΤ για απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις και μέτρα για τη διαχείριση της αλιείας

Για να διασφαλιστεί ο ρόλος του οργάνου αυτού θα πρέπει να προβλεφθεί ότι σε περιπτώσεις που οι εισηγήσεις/προτάσεις του ΕΣΒΑ δεν ακολουθούνται από το ΥΠΑΑΤ, το Υπουργείο θα πρέπει να αιτιολογήσει σαφώς την όποια απόκλιση από τις εν λόγω προτάσεις και εισηγήσεις. Τέλος, θα μπορούσε να προβλεφθεί η υποχρεωτική σύμφωνη γνώμη του ΕΣΒΑ, ειδικά σε ό,τι αφορά νομοθετικές ρυθμίσεις σημαντικού αντίκτυπου και αποτυπώματος (π.χ. οριζόντιες απαγορεύσεις).

(iii) Λειτουργία του ΕΣΒΑ

Για την απρόσκοπτη και ουσιαστική λειτουργία του ΕΣΒΑ θα πρέπει να προβλέπεται και να παρέχεται γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη από το ΥΠΑΑΤ και να καθοριστεί με σαφήνεια ο τρόπος λειτουργίας και λήψης αποφάσεων με βάση Κανονισμό Λειτουργίας που θα εκδοθεί με υ.α. του ΥΠΑΑΤ. Προτείνεται οι συναντήσεις του να λαμβάνουν χώρα δύο φορές τον χρόνο αλλά να προβλέπεται και η δυνατότητα για *ad hoc* συναντήσεις ανάλογα με τις ανάγκες και κατόπιν πρωτοβουλίας του προέδρου ή πρότασης συγκεκριμένου αριθμού μελών του. Θα πρέπει επίσης να προβλέπεται η δυνατότητα να ζητά το Συμβούλιο στοιχεία και πληροφορίες από αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες ή από μεμονωμένα άτομα με ειδικές επιστημονικές γνώσεις επί των συζητούμενων ζητημάτων. Οι αποφάσεις θα λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και θα δίνεται οι δυνατότητα σε μειοψηφούντα μέλη να εκφράσουν γραπτώς τις απόψεις τους και τους λόγους για τους οποίους διαφωνούν με την ληφθείσα απόφαση.

B. Περιφερειακό Επίπεδο: Περιφερειακά Συμβούλια Βιώσιμης Αλιείας

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω και διαφαίνεται και από την πρακτική άλλων χωρών, οι συμμετοχικές διαδικασίες και η συνδιαχείριση είναι συνυφασμένες με ένα στοιχείο τοπικότητας, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι τοπικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες και να δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχουν οι άμεσα εμπλεκόμενοι (τοπικοί/περιφερειακοί) φορείς στη διαμόρφωση και εφαρμογή της πολιτικής και των σχετικών μέτρων για τη διαχείριση της αλιείας.

Προτείνεται συνελπώς η θεσμοθέτηση **τριών Περιφερειακών Συμβουλίων Βιώσιμης Αλιείας (ΠεΣΒΑ)** με τα εξής χαρακτηριστικά:

(i) Σύνθεση των ΠεΣΒΑ

Προτείνεται τα ΠεΣΒΑ να έχουν την εξής σύνθεση:

1. Εκπρόσωπος της Γενικής Διεύθυνσης Αλιείας του ΥΠΑΑΤ ως πρόεδρος
2. Εκπρόσωποι των αρμόδιων διευθύνσεων για ζητήματα αλιείας των οικείων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων
3. Εκπρόσωποι των οικείων Περιφερειών με ειδίκευση σε θέματα διαχείρισης αλιείας
4. Εκπρόσωπος του Ινστιτούτου Αλιευτικής Έρευνας (ΙΝΑΛΕ) ή του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) ανάλογα με την περιοχή δραστηριοποίησης των φορέων αυτών

5. Εκπρόσωπος της ακαδημαϊκής κοινότητας με εξειδικευμένη γνώση σε θέματα διαχείρισης της αλιείας
6. Εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Ελέγχου Αλιείας του Λιμενικού Σώματος
7. Εκάστοτε προϊστάμενος της Διεύθυνσης Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Τομέα Α ή Β (ανάλογα με τη χωρική αρμοδιότητα) του ΟΦΥΠΕΚΑ
8. Εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ένωσης Πλοιοκτητών Παράκτιων Επαγγελματικών Αλιευτικών Σκαφών (ΠΑΝΕΠΕΣ)
9. Εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ένωσης Πλοιοκτητών Μέσης Αλιείας (ΠΕΠΜΑ)
10. Εκπρόσωποι των τοπικών Αλιευτικών Αγροτικών Συλλόγων που έχουν συσταθεί στη χωρική ενότητα του ΠεΣΒΑ με αντικείμενο τη μέση και τη μικρή παράκτια αλιεία αντίστοιχα
11. Εκπρόσωπος των τοπικών συλλόγων ερασιτεχνικής αλιείας
12. Εκπρόσωπος περιβαλλοντικής μη κυβερνητικής οργάνωσης σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, που στο καταστατικό της περιλαμβάνονται θέματα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και/ή διαχείρισης της αλιείας.

Όπως αναλύεται κατωτέρω, προτείνεται η δυνατότητα δημιουργίας Τοπικών Επιτροπών για την αλιεία μικρής κλίμακας. Σε περίπτωση που στη χωρική ενότητα αρμοδιότητας και ευθύνης του ΠεΣΒΑ έχει θεσπιστεί και λειτουργεί τέτοια επιτροπή, ο εκπρόσωπος θα δύναται να συμμετάσχει στο αρμόδιο Περιφερειακό Συμβούλιο.

Οι εκπρόσωποι των φορέων που συμμετέχουν στο Περιφερειακό Συμβούλιο θα προτείνονται από τους ίδιους τους φορείς που εκπροσωπούν μαζί με έναν αναπληρωτή. Οι εκπρόσωποι της περιβαλλοντικής ΜΚΟ και της ακαδημαϊκής κοινότητας θα ορίζονται με απόφαση του ΥΠΑΑΤ κατόπιν σχετικής πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Οι φορείς εκπροσώπησης των αλιέων που προτείνονται ανωτέρω ανταποκρίνονται σε υφιστάμενες ενώσεις και συλλόγους τόσο σε πανελλήνιο όσο και σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο. Θα μπορούσε επίσης να γίνει πρόβλεψη για τον καθορισμό των εκπροσώπων απευθείας από τους αλιευτικούς συλλόγους που λειτουργούν σε κάθε περιφερειακή ενότητα αρμοδιότητας και ευθύνης εκάστου ΠεΣΒΑ, κατόπιν πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος, υποβολής υποψηφιοτήτων και εκλογής των εκπροσώπων από τους συλλόγους αυτούς.

(ii) Χωρική αρμοδιότητα των ΠεΣΒΑ

Τα προτεινόμενα ΠεΣΒΑ δεν ταυτίζονται με τις Περιφέρειες (ΟΤΑ Β' βαθμού), αλλά αντιστοιχούν σε διαχωρισμό των ελληνικών θαλασσών βάσει των αλιευτικών δραστηριοτήτων και της σύνθεσης του αλιεύματος όπως προκύπτει από στοιχεία που αφορούν στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εν λόγω περιοχών. Με βάση τα κριτήρια αυτά, οι χωρικές ενότητες για τη δημιουργία των ΠεΣΒΑ αντιστοιχούν σε: Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Ιόνιο Πέλαγος.

Για την οριοθέτηση των περιοχών αυτών προτείνεται η χρήση των υπο-περιοχών των ελληνικών θαλασσών όπως έχουν προσδιοριστεί από τη Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο (General Fisheries Commission for the Mediterranean, GFCM) του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας (FAO GFCM sub-areas: 20 Ιόνιο, 22 Αιγαίο και 23 Κρήτη)²⁰ (βλ. Παράρτημα Α). Οι υποπεριοχές αυτές της GFCM έχουν περαιτέρω υποδιαιρεθεί στην Ελλάδα σε 12 επιμέρους υποπεριοχές (βλ. Παράρτημα Β) που αντανakλούν την περαιτέρω διαστρωμάτωση των ελληνικών θαλασσών σε σχέση με την εκάστοτε εξειδικευμένη αλιευτική δραστηριότητα (*métier*).²¹ Προτείνεται ότι οι υποπεριοχές αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό των ορίων αρμοδιότητας και ευθύνης εκάστου ΠεΣΒΑ ως εξής:

²⁰ <http://www.fao.org/gfcm/about/area-of-application/en/>

²¹

http://www.alieia.minagric.gr/sites/default/files/basicPageFiles/Sampling%20scheme%20%26%20Data%20Quality%20Assurance%20Framework_2019.pdf

- Περιφερειακό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας Ιονίου (υποπεριοχές N-ION, C-ION, S-ION)
- Περιφερειακό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας Βορείου Αιγαίου (υποπεριοχές THERM, THR-LIM, VOL_SPOR, EVIA, CHI-MIT, ARGSAR)
- Περιφερειακό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης (υποπεριοχές CYCL, DODEC, CRETE)

Ο καθορισμός των χωρικών αυτών ενοτήτων θα δώσει τη δυνατότητα στα οικεία ΠεΣΒΑ να διαβουλεύονται και να διαμορφώνουν προτάσεις διαχείρισης της αλιείας για περιοχές που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά σε ό,τι αφορά τη σύνθεση του αλιεύματος και της αλιευτικής δραστηριότητας. Αυτό θα ενισχύσει τη δυνατότητα να προσδιοριστούν τα κατάλληλα μέτρα και ρυθμίσεις βάσει των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων της κάθε περιοχής.

(iii) Καθ' ύλην αρμοδιότητες των ΠεΣΒΑ

Προτείνεται οι αρμοδιότητες των ΠεΣΒΑ να περιλαμβάνουν τα εξής:

- Τη διαβούλευση επί μέτρων και δράσεων στο χωρικό πεδίο αρμοδιότητάς τους τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενσωματωθούν σε ένα Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης για την αλιεία
- Εισηγήση προτεινόμενων μέτρων και δράσεων και/ή ενός Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης στο Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας
- Την παρακολούθηση της εφαρμογής των θεσμοθετημένων μέτρων για την αλιεία στην περιοχή αρμοδιότητάς τους (και/ή του θεσμοθετημένου Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης για την αλιεία)
- Συγκέντρωση δεδομένων και στοιχείων σχετικά με την αλιεία στην περιοχή αρμοδιότητάς τους και κοινοποίηση αυτών τόσο προς το Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας, όσο και προς τις αρμόδιες αρχές.

Ο Πρόεδρος εκάστου ΠεΣΒΑ θα συμμετέχει *ex officio* στο Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

(iv) Λειτουργία των ΠεΣΒΑ

Για να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία των ΠεΣΒΑ θα πρέπει να προβλέπεται και να παρέχεται γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη από το ΥΠΑΑΤ και να καθοριστεί με σαφήνεια ο τρόπος λειτουργίας και λήψης αποφάσεων βάσει Κανονισμού Λειτουργίας που θα εκδοθεί με υ.α. του ΥΠΑΑΤ. Προτείνεται οι συναντήσεις του να λαμβάνουν χώρα δύο φορές τον χρόνο αλλά να προβλέπεται και η δυνατότητα για *ad hoc* συναντήσεις ανάλογα με τις ανάγκες και κατόπιν πρωτοβουλίας του προέδρου ή πρότασης συγκεκριμένου αριθμού μελών του. Θα πρέπει επίσης να προβλέπεται η δυνατότητα να ζητά το ΠεΣΒΑ στοιχεία και πληροφορίες από αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες ή από μεμονωμένα άτομα με ειδικές επιστημονικές γνώσεις επί των συζητούμενων ζητημάτων.

Γ. Τοπικό Επίπεδο: Τοπικές Επιτροπές Συνδιαχείρισης της παράκτιας αλιείας (ΤΕΣΠΑ)

Η παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας από τη φύση της έχει έντονο τοπικό χαρακτήρα και μπορεί να επωφεληθεί από συμμετοχικές διαδικασίες και τη συνδιαχείριση στις περιοχές που δραστηριοποιούνται οι παράκτιοι αλιείς. Λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική που έχει εφαρμοστεί επιτυχημένα στην Πορτογαλία, όπως παρουσιάστηκε ανωτέρω, προτείνεται να θεσμοθετηθεί η **δυνατότητα σύστασης Τοπικών Επιτροπών Συνδιαχείρισης Παράκτιας Αλιείας (ΤΕΣΠΑ)**. Η σύσταση των τοπικών αυτών επιτροπών θα δώσει τη δυνατότητα πραγματικής και ουσιαστικής συμμετοχής των εμπλεκόμενων παράκτιων αλιέων στο αμεσότερο δυνατόν επίπεδο. Με την πρόταση

αυτή δεν θεσμοθετούνται αυτόματα οι Επιτροπές αυτές, αλλά καθορίζεται το νομικό πλαίσιο για τον προσδιορισμό των όρων και των προϋποθέσεων για τη σύσταση και λειτουργία τους εφόσον υπάρχει η βούληση των τοπικών φορέων και η ανάγκη για τη δημιουργία μιας τέτοιας επιτροπής.

Το νομικό πλαίσιο θα πρέπει να καθορίζει τα εξής στοιχεία: (α) ποιος δύναται να αιτηθεί τη σύσταση μιας επιτροπής, και ποιος αποφασίζει για τη θεσμοθέτησή της, (β) υπό ποιες προϋποθέσεις και όρους εγκρίνεται η θεσμοθέτηση της και (γ) ποιες είναι οι αρμοδιότητες των επιτροπών αυτών.

Αρμόδια αρχή για τη θεσμοθέτηση και εποπτεία των Επιτροπών προτείνεται να είναι το ΥΠΑΑΤ (Γενική Διεύθυνση Αλιείας). Η έγκριση εκάστης επιτροπής θα πραγματοποιείται με απόφαση του ΥΠΑΑΤ μετά από γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Βιώσιμης Αλιείας.

Αίτηση για τη σύσταση επιτροπής θα μπορούν να υποβάλουν (μεμονωμένα ή σε συνεργασία) οι εξής φορείς: τοπικοί αλιευτικοί σύλλογοι, μη-κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε ζητήματα αλιείας στην εν λόγω περιοχή, επιστημονικοί φορείς, οικείοι ΟΤΑ Β' βαθμού.

Προϋποθέσεις για την έγκριση πρότασης σύστασης μιας Τοπικής Επιτροπής Συνδιαχείρισης, προτείνονται κατ' ελάχιστον οι ακόλουθες:

- Να περιγράφονται με σαφήνεια οι στόχοι και η σύνθεση της Επιτροπής.
- Να περιγράφεται σαφώς το αντικείμενο της Επιτροπής, π.χ. η γεωγραφική περιοχή ευθύνης της, ή/και ένα ή περισσότερα αλιευτικά πεδία, ή/και ένα ή περισσότερα νησιά, ή/και ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα αλιεύματα.
- Να υπάρχει διασφάλιση ότι η πλειονότητα των αλιευτικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω περιοχή στηρίζει την Επιτροπή, θα συμμετέχει με εκπροσώπους και θα συμβάλλει ουσιαστικά κατά τη λειτουργία της.

Οι αρμοδιότητες της Τοπικής Επιτροπής Συνδιαχείρισης προτείνεται να περιλαμβάνουν:

- Τη διαβούλευση επί προτάσεων για μέτρα και δράσεις για την εν λόγω περιοχή τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενσωματωθούν σε ένα τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης για την παράκτια αλιεία.
- Την εισήγηση μέτρων και δράσεων ή ενός τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης για την παράκτια αλιεία στο ΠεΣΒΑ και στο ΕΣΒΑ.
- Την παρακολούθηση της εφαρμογής των θεσμοθετημένων τοπικών διαχειριστικών μέτρων και ενδεχομένως του Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης της αλιείας
- Συγκέντρωση δεδομένων και στοιχείων σχετικά με την παράκτια αλιεία στην περιοχή αρμοδιότητάς της και κοινοποίηση αυτών σε τακτική βάση τόσο προς τις αρμόδιες αρχές και το Περιφερειακό Συμβούλιο και το ΕΣΒΑ.
- Την εκπροσώπηση στο Περιφερειακό Συμβούλιο Αλιείας
- Την εκπροσώπηση, μετά από *ad hoc* πρόσκληση, στο Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας.

Για τη λειτουργία των Επιτροπών αυτών και την άσκηση των αρμοδιοτήτων, θα πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα χρηματοδότησής τους από το ΥΠΑΑΤ, αλλά και από άλλες πηγές όπως συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Δ. Συντονισμός των τριών επιπέδων συμμετοχικής διαχείρισης της αλιείας

Για την αποτελεσματική και ουσιαστική λειτουργία του προτεινόμενου πολυεπίπεδου συμμετοχικού συστήματος διακυβέρνησης και διαχείρισης της αλιείας είναι πολύ σημαντικό να διασφαλίζεται ο συντονισμός αλλά και η συνεκτικότητα των τριών επιπέδων και των αντίστοιχων συμβουλίων/επιτροπών συμμετοχικής διαχείρισης. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται:

(α) μέσω της εποπτείας από το ΥΠΑΑΤ: Τη συνολική εποπτεία της συμμετοχικής πολυεπίπεδης διαχείρισης της αλιείας θα έχει το ΥΠΑΑΤ και ειδικότερα η Γενική Διεύθυνση Αλιείας. Εκπρόσωποι του ΥΠΑΑΤ θα συμμετέχουν σε όλα τα επίπεδα συμμετοχικής διαχείρισης (ΕΣΒΑ, ΠεΣΒΑ και τις τυχόν θεσμοθετημένες ΤΕΣΠΑ). Το ΥΠΑΑΤ θα είναι επίσης ο τελικός αποδέκτης όλων των προτεινόμενων μέτρων και ρυθμίσεων και θα έχει τη δυνατότητα πριν από τη θεσμοθέτησή τους να διασφαλίζει τη συνεκτικότητα των επιμέρους περιφερειακών και τοπικών μέτρων και ρυθμίσεων, αλλά και τη δυνατότητα να αποφασίσει για τη διεύρυνση του χωρικού πεδίου εφαρμογής των προτεινόμενων περιφερειακών (ή και τοπικών) μέτρων σε ευρύτερα τμήματα ή και όλη την επικράτεια, αν αυτό τεκμηριώνεται και δικαιολογείται από την ανάγκη αντιμετώπισης ζητημάτων σχετικά με την αλιευτική δραστηριότητα σε εθνικό επίπεδο.

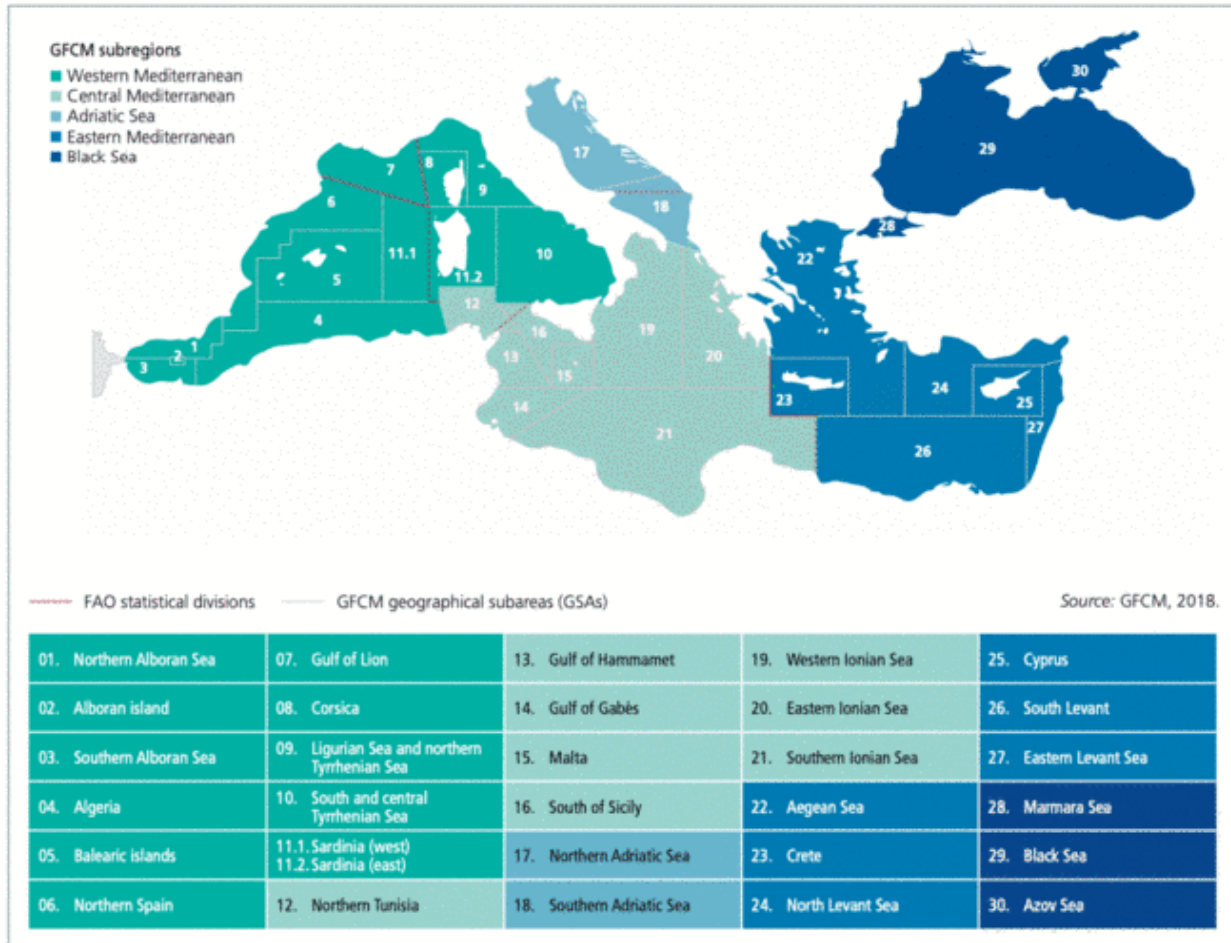
(β) μέσω της σύνθεσης των Συμβουλίων (Εθνικό/Περιφερειακά) και των τοπικών επιτροπών συνδιαχείρισης: Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, στο Εθνικό Συμβούλιο Βιώσιμης Αλιείας θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των ΠεΣΒΑ και θα προβλέπεται και η *ad hoc* συμμετοχή των εκπροσώπων των ΤΕΣΠΑ (εφόσον αυτό απαιτείται λόγω του αντικειμένου της διαχείρισης). Επιπλέον, στα ΠεΣΒΑ θα συμμετέχουν τόσο εκπρόσωποι εθνικών φορέων (που θα συμμετέχουν και στο ΕΣΒΑ) όσο και εκπρόσωποι των τυχόν θεσμοθετημένων ΤΕΣΠΑ. Η εκπροσώπηση κοινών φορέων σε όλα τα επίπεδα συμμετοχικής διαχείρισης θα διασφαλίσει μια συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση της αλιείας τόσο σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο όσο και σε εθνικό.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε μια εποχή που τα ιχθυοαποθέματα μειώνονται διαρκώς και οι θάλασσές μας αντιμετωπίζουν πολλαπλές πιέσεις και απειλές, η αποτελεσματική διαχείριση της αλιείας αποτελεί κρίσιμο διακύβευμα για τη βιωσιμότητα όχι μόνο των αλιευμάτων και των θαλάσσιων πόρων, αλλά και του αλιευτικού κλάδου. Η συμμετοχική διαχείριση και η εμπλοκή των αλιέων αλλά και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων στη λήψη αποφάσεων μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη τόσο για την αντιμετώπιση της υπεραλίευσης και της μείωσης των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, όσο και για την ενίσχυση των αλιευτικών κοινοτήτων και τη διασφάλιση των κοινωνικο-οικονομικών τους αναγκών. Η παρούσα πρόταση του WWF Ελλάς για ένα ολοκληρωμένο πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης και διαχείρισης της αλιείας μπορεί να συμβάλει τόσο την υλοποίηση των διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων της χώρας μας για ενίσχυση της συμμετοχής των αλιέων στη λήψη αποφάσεων όσο και στην επίτευξη της βιώσιμης εκμετάλλευσης των ιχθυοαποθεμάτων, της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του αλιευτικού κλάδου και της προστασίας και διατήρησης των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

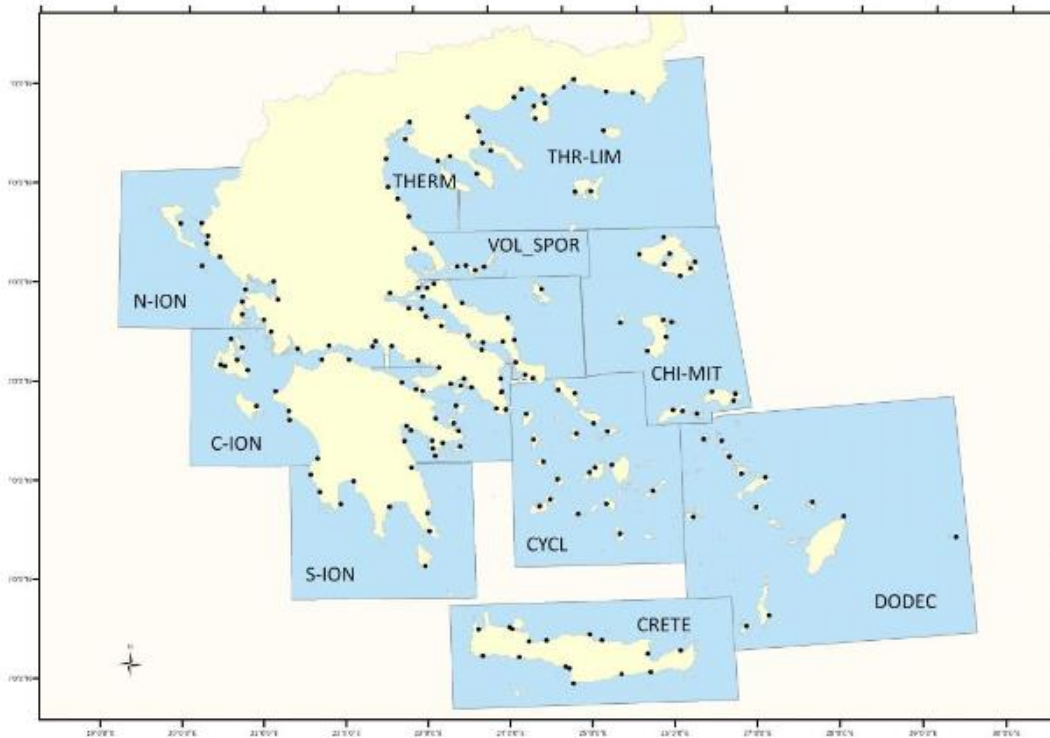
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Υποπεριοχές στη Μεσόγειο όπως έχουν καθοριστεί από τη Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο (General Fisheries Commission for the Mediterranean) του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας (Food and Agriculture Organisation, FAO)

Πηγή: <https://www.fao.org/gfcm/about/area-of-application/ru/>

Β. Υποδιαίρεση των υποπεριοχών της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο (General Fisheries Commission for the Mediterranean) του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας (FAO) στις ελληνικές θάλασσες

Πηγή: GREECE Sampling scheme and Data Quality Assurance Framework, National Data Collection Programme 2019. Διαθέσιμο στο [Sampling scheme & Data Quality Assurance Framework 2019.pdf \(minagric.gr\)](#)